

prof. dr hab. Zbigniew Suchecki OFMConv.
Papieski Uniwersytet „Antonianum” w Rzymie
Katedra Prawa Karnego

Rzym, 25-11-2019

Papieski Wydział Teologiczny „Seraphicum” w Rzymie
Via del Serafico 1
00142 Roma

RECENZJA

rozprawy doktorskiej z prawa kanonicznego:

„Proces erygowania oraz zatwierdzania instytutów i nowych form życia konsekrowanego w świetle obowiązującego prawa kanonicznego i praktyki Stolicy Apostolskiej”, Warszawa 2019, s. 335, napisanej przez ks. Mariusza Marszałka SAC na Wydziale Prawa Kanonicznego Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie, pod kierunkiem s. dr hab. Bożeny Szewczul, prof. UKSW, w odpowiedzi na uchwałę Rady Wydziału Prawa Kanonicznego UKSW z dnia 25-09-2019

1. PREZENTACJA ROZPRAWY DOKTORSKIEJ

Recenzowana rozprawa doktorska to systematyczna analiza procesu erygowania oraz zatwierdzania instytutów i nowych form życia konsekrowanego w świetle obowiązującego prawa kanonicznego i praktyki Stolicy Apostolskiej. Autor przez sam wybór tematu, który w wyniku posoborowej odnowy życia zakonnego, wnosi osobisty wkład, poprzez dogłębne badania oparte na materiałach źródłowych, dotyczących zagadnienia „proces erygowania oraz zatwierdzania instytutów i nowych form życia konsekrowanego w świetle obowiązującego prawa kanonicznego i praktyki Stolicy Apostolskiej”.

Rozprawa doktorska stanowi cenny wkład w polskiej literaturze kanonistycznej oraz światowej. Jest to pierwsze, nowatorskie opracowanie monograficzne w języku polskim, w którym został ukazany proces erygowania oraz zatwierdzania instytutów i nowych form życia konsekrowanego w świetle obowiązującego prawa kanonicznego i praktyki Stolicy Apostolskiej.

Praca doktorska nie nasuwa merytorycznych wątpliwości lub zastrzeżeń, ponieważ Autor od strony naukowej dociera do odpowiedzi na każde postawione przez siebie zagadnienie. Bogate i uzasadnione wnioski mogą być dodatkowo przedmiotem dyskusji i dalszych, bardziej pogłębionych analiz, prowadzonych przez samego Autora w jego badaniach naukowych.

W czasie obrad Soboru Watykańskiego II oraz w okresie odnowy soborowej dostrzeżono potrzebę, a nawet konieczność prawnego uregulowania nowych form poświęcania się Bogu. Na specjalną uwagę zasługuje jasno określony cel pracy doktorskiej: problematyka erygowania i zatwierdzania instytutów oraz form życia konsekrowanego. Autor podejmuje aktualne i pogłębione problemy badawcze o dużej wartości praktycznej z zakresu kościelnego prawa zakonnego.

Analiza zebranego materiału źródłowego dotycząca indywidualnych form poświęcania się Bogu:

- stanu wdów konsekrowanych,
- stanu dziewic konsekrowanych oraz
- życia pustelniczego, wskazuje, że postawione cele naukowe zostały przez Autora

poprawnie zrealizowane poprzez wnikliwe opracowanie tak aktualnego zagadnienia z życia zakonnego.

Rozprawa doktorska obejmuje cenny obszar badawczy poprzez wnikliwą analizę źródeł dotyczących licznych nowych instytutów zakonnych i świeckich oraz nowych form życia konsekrowanego opartych na praktykowaniu rad ewangelicznych.

Praca doktorska oparta w większości na materiale źródłowym i najnowszej literaturze światowej świadczy o dojrzałości naukowej doktoranta.

W obszernym wstępie do rozprawy doktorskiej, Doktorant wskazał cel prowadzonych badań, który odpowiada tytułowi rozprawy doktorskiej.

2. ROZPRAWA DOKTORSKA

Recenzowana rozprawa doktorska liczy 335 stron i obejmuje cztery rozdziały. Materiał badawczy opiera się szczególnie na materiale źródłowym tak licznych nowych instytutów życia konsekrowanego, co stanowi w pracy badawczej cenny owoc wieloletnich badań naukowych, poprzez zastosowanie następujących metod: krytyki źródeł, dogmatyczno-prawną, historycznej z elementami analityczno-krytyczną. Doktorant swoje wielokierunkowe badania potraktował kompetentnie wykorzystując liczny materiał źródłowy oraz bogatą literaturę przedmiotu.

Praca doktorska została podzielona na cztery rozdziały. Układ pracy jest przejrzysty. Język rozprawy jest jasny, logiczny i spójny. Poszczególne wypowiedzi są dogłębnie i starannie udokumentowane.

W ramach niniejszej rozprawy jasno została ukazana problematyka erygowania i zatwierdzania nowych instytutów życia konsekrowanego oraz innych form w zakresie obowiązujących norm regulujących erygowanie i zatwierdzanie, a także praktyki Stolicy Apostolskiej. Doktorant w pogłębianiu zagadnienia ukazuje drugorzędny cel pracy polegający na ocenie tychże norm prawa kanonicznego i opracowaniu wniosków *de lege ferenda* w tej tematyce.

Ocena pracy doktorskiej jest bardzo pozytywna, zarówno sama rozprawa posiada liczne i istotne walory naukowe i merytoryczne oraz wskazanie aktualnego stanu wiedzy.

Biorąc pod uwagę wnikliwą analizę problematyki badawczej, będącej przedmiotem recenzowanej rozprawy doktorskiej, a także sumiennosc analiz naukowych i niezależność wniosków, należy zauważyć, że rozprawa doktorska stanowi wkład w rozwój nauki prawa kanonicznego, jest bardzo interesującym i potrzebnym studium w j. polskim z prawa

kanonicznego z praktycznymi komentarzami oraz użytecznymi propozycjami z prawa zakonnego.

W literaturze kanonistycznej zagadnienie nie doczekało się całościowego opracowania w języku polskim. Doktorant odnosząc się do najważniejszych opracowań wykorzystanych w pracy, dokonał własnej, cennej kwerendy źródeł. Na uwagę i uznanie zasługuje fakt, że Autor przeprowadzając liczne kwerendy, podjął się nie tylko całościowego opracowania tematu w przeważającej części opartej na najnowszej literaturze oraz na źródłach prawa.

Zagadnienie nowych wspólnot życia konsekrowanego było podejmowane w licznych artykułach oraz dyskusjach teologiczno-prawnych przez naukowców w różnych krajach. Wcześniejsze publikacje zagraniczne posiadały liczne braki w całościowym ukazaniu zagadnienia. Próby opracowań katalogu nowych wspólnot życia konsekrowanego nie brały pod uwagę odniesienia do elementów kanonicznych forma życia konsekrowanego a jedynie ograniczały się do elementów teologicznych zagadnienia. Brak konsultacji prawnej spowodował, że w opracowaniu katalogu nowych form życia konsekrowanego zostały błędnie umieszczone wszystkie nowe instytuty życia konsekrowanego, stowarzyszenia publiczne wiernych oraz różnego rodzaju ruchy kościelne oraz grupy modlitewne.

Wyniki badań naukowych włoskiego teologa G. ROCCA stały się podstawą do pogłębionej analizy zagadnienia dokonanej przez teologów i prawników. Uzyskane wyniki badań do dziś stanowią najpełniejszy obraz nowych form życia konsekrowanego. Na forum teologicznym były prowadzone badania we Włoszech, Francji, Stanach Zjednoczonych oraz w Polsce.

Jednym z pierwszych autorów, który podjął kwestię nowych wspólnot na polu prawa kanonicznego był A. NERI (*Nuove forme di vita consacrata*, Roma 1995). Dokonał analizy źródeł oraz cennej interpretacji kan. 605 KPK/1983. Autor nie odniósł się do konkretnych

przypadków i nie przeanalizował pojedynczych przypadków wspomnianych form życia konsekrowanego w Kościele.

Pierwszego całościowego opracowania zagadnienia obowiązujących, aktualnych norm prawnych dotyczących tematyki erygowania nowych instytutów życia konsekrowanego dokonał D.A. OGUN w 2001 r. Jego badania naukowe przyczyniły się do ustalenia etapów erygowania i zatwierdzania nowych instytutów życia konsekrowanego, jasnym określeniu kompetencji Biskupa Diecezjalnego a także woli założycieli.

Na polu naukowym w dociekaniach nad procesem erygowania i zatwierdzania nowych instytutów życia konsekrowanego bardzo cenna okazała się publikacja B. SEMBER (Rzym 2014 r.) autor wyszczególnił cel swoich badań naukowych wskazując na różnice w teologicznym i kanonicznym ujęciu zagadnienia konsekracji przez profesję rad ewangelicznych.

Pojedyncze normy prawne odnoszące się do erygowania i zatwierdzania nowych wspólnot życia konsekrowanego zostały opracowane przez J.J. ECHEBERRIA, który określił prawne możliwości profesji rad ewangelicznych przez osoby świeckie należące do ruchów kościelnych (Roma 1988). Pogłębił w swoich badaniach naukowych zagadnienie rozeznawania nowych charyzmatów życia konsekrowanego. Prałat A. PERLASKA wskazał na luki prawne dotyczące inkardynacji duchownych należących do stowarzyszeń wiernych.

Doktorant wskazał cel podjęcia na nowo całościowego opracowania zagadnienia erygowania i zatwierdzania nowych instytutów i form życia konsekrowanego w świetle obowiązujących przepisów prawa kanonicznego.

Nie można pominąć faktu, że doktorant jasno wskazał temat badawczy, który nie doczekał się jak dotąd na gruncie prawa kanonicznego w Polsce monograficznego opracowania. Jest to całościowe, kompletne, kompetentne, rzetelne opracowanie „Procesu

erygowania oraz zatwierdzania instytutów i nowych form życia konsekrowanego w świetle obowiązującego prawa kanonicznego i praktyki Stolicy Apostolskiej”.

Ustawy KPK/83, liczne dokumenty promulgowane przez Stolicę Apostolską po 1983 r. oraz wybrane wytyczne biskupów diecezjalnych i Konferencji Episkopatów zostały wzbogacone przez bogatą literaturę zagadnienia.

Doktorant poprzez szereg wywiadów z założycielami oraz członkami nowych wspólnot życia konsekrowanego oraz biskupami diecezjalnymi, którzy podjęli się rozeznania nowych charyzmatów życia konsekrowanego i erygowania stowarzyszeń wiernych na terenie swoich diecezji przedstawił bardzo cenne wnioski w odniesieniu do procesu erygowania oraz zatwierdzania instytutów i nowych form życia konsekrowanego w świetle obowiązującego prawa kanonicznego i praktyki Stolicy Apostolskiej.

Doktorant przy współpracy Instytutu Statystyki Kościoła Katolickiego przeprowadził wśród diecezjalnych przedstawicieli życia konsekrowanego badania dotyczące stowarzyszeń wiernych.

Zebrany materiał źródłowy został dogłębnie opracowany w pracy doktorskiej.

W pierwszym rozdziale: zasadnicze elementy oraz zatwierdzone formy życia konsekrowanego przez podjęcie rad ewangelicznych, doktorant analizuje elementy teologiczne życia konsekrowanego oraz elementy prawne kanonicznych form życia konsekrowanego. Jasno określa specyfikę instytutów życia konsekrowanego na tle innych form życia konsekrowanego przez profesję rad ewangelicznych.

W drugim rozdziale Autor porusza zagadnienie poszukiwania nowych form profesji rad ewangelicznych. Nie ogranicza się wyłącznie do tzw. innych instytutów życia konsekrowanego lecz odwołuje się bezpośrednio do dokumentów osobistych założycieli nowych wspólnot życia konsekrowanego, które jeszcze nie uzyskały zatwierdzenia Stolicy Apostolskiej. Ich analiza pozwoliła na wyodrębnienie propozycji nowych elementów

prawnych w instytutach życia konsekrowanego. Na podstawie bogatej literatury Autor poddaje analizie praktyki stosowane przez Stolicę Apostolską omawiając ruchy kościelne oraz „konsekrację laicką”.

W trzecim rozdziale Autor opisuje etapy poprzedzające erygowanie i zatwierdzanie nowych instytutów i form życia konsekrowanego, określanych w literaturze terminem „wstępnej aprobaty”. Analiza ustaw Prawa Kanonicznego zostanie wzbogacona poprzez odwołanie się do opinii licznych autorów na temat elementów rozeznania nowego charyzmatu życia konsekrowanego oraz statusu prawnego stowarzyszeń wiernych *in itinere*.

W rozdziale czwartym Autor omawia zagadnienie instytucjonalizacji charyzmatu założycielskiego nowych fundacji. Precyzyjnie określa wymagania prawne, jakie powinny zostać spełnione przed erygowaniem i zatwierdzeniem nowego instytutu lub formy życia konsekrowanego i zatwierdzeniu ruchu kościelnego w oparciu o przepisy prawa kościelnego oraz praktykę Stolicy Apostolskiej.

Korpus pracy doktorskiej kończy zakończenie. Jest to merytoryczne i systemowe a jednocześnie bardzo wartościowe oraz syntetyczne podsumowanie badań przeprowadzonych przez Doktoranta.

3. OCENA KOŃCOWA

Uwzględniając Ustawy z dnia 14 marca 2003 roku o *stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki* (Dz. U. z 2003 r. Nr 65, poz. 595; z 2005 r. Nr 164, poz. 1365; z 2010 r. Nr 96, poz. 620. Nr 182. poz. 1228; z 2011 r. Nr 84, poz. 455), stwierdza, ks. mgr. Lic. Mariusz Arkadiusz Marszałek SAC takie kryteria spełnia, co stanowi jego znaczący wkład w rozwój prawa kanonicznego oraz wykazuje jego

aktywność naukową, a tym samym spełnia ustawowe kryteria. Na tej podstawie wnoszę wniosek do Rady Wydziału Prawa Kanonicznego Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego o kontynuowanie rozpoczętego przewodu doktorskiego.

[Faint, illegible handwritten signature]

Rzym, 30 listopada 2019 r.